

Jakub Wozinski: Kto splatí dlhy prijaté v čase pandémie?

- CZ24 News | 25. listopadu 2020

EU: Zmätok vyvolaný koronavírusom viedol k finančnej mobilizácii, ktorá sa takmer vyrovnala situácii niektorých krajín v súvislosti s vypuknutím druhej svetovej vojny. Treba si položiť otázku, či to bolo naozaj nevyhnutné.

Pri pohľade na tvrdé čísla o raste zadlženosti vo svete je ťažké ubrániť sa dojmu, že sme v roku 2020 mali do činenia s bezprecedentnou udalosťou. Zatiaľ čo v prípade predchádzajúcich turbulencií súvisiacich s vojnami alebo finančnými krízami sa všetky významné ekonomické zmeny rozložili na niekoľko rokov, tentoraz trvalo iba asi desať týždňov a situácia sa zmenila na nepoznanie.

V Poľsku začiatkom roka vláda tvrdila, že sa jej podarí uzavrieť rozpočet bez deficitu, dnes vieme, že dlh dosiahne okolo dvadsaťdva miliárd eur. Podobne to bolo na celom svete. Od marca vlády na všetkých kontinentoch spustili podporné programy pre svoje ekonomiky v celkovej výške okolo dvanástich percent celkového globálneho HDP. Nikdy predtým svetová ekonomika nezažila taký veľký a jednorazový šok, ktorý by zasiahol súčasne takmer všetky krajiny.

Pri hľadaní oživenia

Uvolnenie týchto enormných finančných prostriedkov sa čisto teoreticky malo už dávno premietnuť do oživenia ekonomiky. To však zatiaľ nevidno. Najvplyvnejší ekonómovia spočiatku tvrdili, že oživenie ekonomiky bude mať tvar písmena „V“, čím chceli naznačiť, že väčšina ukazovateľov sa rýchlo vráti na predpandemickú úroveň. Dnes v takýto scenár už takmer nikto neverí a čoraz viac analytikov hovorí o odraze v tvare písmena „U“ alebo ešte iných písmen. Takto obrovský rozsah škôd spôsobený unáhlenými rozhodnutiami prijatými v marci a apríli tohto roku pomaly dopadá na

všetkých.

Napriek nebotyčnej zadĺženosti vlád na celom svete státisíce firiem má obrovské problémy s finančnou likviditou. V Poľsku bol počet bankrotov v druhom štvrtroku tohto roka o dvadsať percent vyšší ako v rovnakom období predchádzajúceho roka. To isté sa deje takmer vo všetkých krajinách sveta, vrátane Spojených štátov, kde už teraz je počet bankrotov najvyšší za posledných desať rokov. Zdá sa, že situácia sa bohužiaľ nezlepšuje, pretože mnoho vecí svedčí o tom, že kríza sa ešte len začína.

Časť odpovede na otázku, prečo napriek ohromnému znovuoživeniu ekonomiky stále nevidno signály jasného oživenia, spočíva v spôsobe, akým sú vydávané verejné peniaze. Cieľom prevažnej väčšiny programov pomoci a stimulačných balíkov bola stimulácia dopytu a súčasne aj ponuky, a preto boli firmy i súkromné osoby zaplavené peniazmi. Vlády chceli predovšetkým udržaním spotreby za každú cenu riešiť výpadky výroby a dodávok a obmedzovanie nákupov. Vedľajším účinkom tohto manévru bolo, žiaľ, mimoriadne neefektívne vynakladanie finančných prostriedkov.

Výdavky ľahkou rukou

Hodnota všetkých tranží protikrízového štítu pre podnikateľov doteraz predstavovala zhruba tridsať miliárd eur. Je to obrovská suma, za ktorú by bolo možné postaviť aj dve jadrové elektrárne alebo kúpiť množstvo moderných zbraní pre armádu. O výdavkoch takéhoto rozsahu sa spravidla roky vedú debaty, pričom sa zvažujú rôzne varianty. Tentokrát bolo prijaté rozhodnutie o novom obrovskom dlhu takmer cez noc, čím sa prelomila hranica zadĺženosti stanovená ústavou o šesťdesiat percent HDP.

Poľská vláda teda nielenže prekročila svoje právomoci, ale vystavila Poľsko aj mimoriadne nehospodárnemu použitiu finančných prostriedkov. Pomoc poskytnutá podnikateľom počas lockdownu nebola užitočná, pretože prosté rozdávanie peňazí je azda ten najmenej efektívny prostriedok využitia dostupného kapitálu. Dlhé roky sa Poliáci sťažovali na [Edwarda Giereka](#), že zadĺžil krajinu vinou zle naplánovaných investícií. V roku 2020 sa krajina zadĺžila, aby si poradila s obmedzeniami, ktoré si na seba naložila, a ktoré sa nakoniec ukázali ako príliš drakonické.

Po vypuknutí koronavírusovej pandémie centrálné banky po celom svete dokonca zaplavili finančné trhy lacnými úvermi, ktoré však boli určené hlavne pre veľkých hráčov. Veľké spoločnosti, banky a fondy takto dokázali dočasne zlepšiť svoju situáciu, ale malé a stredné podniky stále zápasia s mnohými problémami. Skvelý stav búrz iba skrýva rastúce problémy v mnohých oblastiach. Údaje prichádzajúce z celého sveta svedčia o trvalom poklese výroby v mnohých odvetviach, o rastúcich problémoch s vytváraním zisku spoločnosťami a slabšej dynamiky ekonomického rastu.

Kto splatí dlhy?

Najdôležitejšou otázkou súvisiacou s takým obrovským a rýchlym nárastom zadĺženosti je: kto a ako splatí tieto dlhy. Po veľkých vojnových konfliktoch dvadsiateho storočia sa dalo minimálne dúfať, že povojnové ročníky vstupujúce na trh práce rýchlo a efektívne splatia väčšinu záväzkov. Momentálne je situácia diametrálne odlišná, pretože *baby-boomy* sú už minulosťou. Odhaduje sa, že do roku 2050 bude na osobu v dôchodkovom veku pracovať takmer dvakrát menej ľudí na celom svete než dnes.

Tento problém sa týka aj Poľska, ktoré vstupuje do jedného z ekonomicky najnáročnejších období svojej novodobej histórie, ktoré súvisí s hromadným odchodom do dôchodku ročníkov povojnového rozmachu. Ľahkovážne si pridali veľa balastu, ktorého by sa mali postupne zbavovať.

Rozhodnutia uzavrieť takmer celé ekonomiky s cieľom zastaviť šírenie koronavírusu sa spätne ukázali ako veľký omyl, ktorého účinky budú citelné ešte mnoho rokov. Už dnes je jasné, že mnohé odvetvia

hospodárstva sa tak rýchlo nevrátia do pôvodného stavu a budú fungovať iba na úrovni sedemdesiatich až deväťdesiatich percent obratu pred pandémiou. Uvedomiť by si to mali nepochybne subjekty s rozhodovacou právomocou, ktoré navyše v krízovom období mohli predpokladať, že boj proti koronavírusu povedie k obrovskému spomaleniu globálnej ekonomiky, ktoré sťaží neskoršie splácanie dlhu.

Všetci si čoraz jasnejšie uvedomujú, že také náhle zvýšenie dlhu môže nakoniec viesť k nekontrolovanému rastu inflácie. Takýto scenár by určite potešil verejných dlžníkov, pretože by im pomohol znížiť ich záväzky. Na druhej strane, veľkými porazenými by boli bežní občania, ktorí by takýmto spôsobom prišli o veľa úspor a platili by znížením životnej úrovne. Prajeme si, aby sa to nikdy nestalo, hoci dnes ešte musíme brať do úvahy, že nasledujúce roky budú rokmi stagnácie. Koronavírus nám pridal množstvo dlhov, na ktoré dlho nezabudneme.

Autor: Jakub Wozinski

Preklad: christianitas.sk

Zdroj: <https://www.pch24.pl>